

Sygn. akt. IV Ka 956/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy IV Wydział Karny Odwoławczy
w składzie:

Przewodniczący SSO Mariola Urbańska - Trzecka

Sędziowie SO Adam Sygit - sprawozdawca

SO Piotr Kupcewicz

Protokolant st. sekr. sądowy Justyna Bobak

przy udziale Antoniny Kasprowicz-Czerwińskiej- prokuratora Prokuratury Okręgowej
w Bydgoszczy

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2013 roku

sprawy **A. Z.**

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanej

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Inowrocławiu

z dnia 28 sierpnia 2013 roku sygn. akt II K 477/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- a. ustala, iż czyn opisany w punkcie 7 części wstępnej wyroku został popełniony w dniu 15 sierpnia 2010 roku,
- b. orzeczoną w punkcie 1 wyroku karę łączną pozbawienia wolności obniża do 1 (jednego) roku i 2 (dwóch) miesięcy,
- c. orzeczoną w punkcie 2 wyroku wysokość jednej stawki kary łącznej grzywny obniża do 10 (dziesięciu) złotych.

2. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy.

3. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt IV Ka 956/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 28 sierpnia 2013 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt II K 477/13:

1. na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i 87 k.k. połączono kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności orzeczone wobec skazanej A. Z. wyrokami:

-Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 16.03.2010 roku, w sprawie o sygn. akt II K 31/10, skazującym za czyn z art. 286 § 1 k.k., popełniony w dniu 02.07.2009 roku, na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na 3 lata, przy czym postanowieniem z dnia 11.09.2012 roku zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności,

-Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 31.03.2010 roku w sprawie o sygn. akt VI K 356/10, skazującym za czyny z art. 286 § 1 k.k., popełnione w dniach 08.04.2009 roku i 27.03.2009 roku, na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem wykonania na 3 lata, przy czym postanowieniem z dnia 12.10.2012 roku zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności,

-Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 12.04.2010 roku w sprawie o sygn. akt II K 87/10, skazującym za czyn z art. 286 § 1 k.k., popełniony w dniu 05.06.2009 roku, na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na 3 lata, przy czym postanowieniem z dnia 11.09.2012 roku zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności,

-Sądu Rejonowego w Opolu z dnia 08.07.2010 roku w sprawie o sygn. akt VII K 706/10, skazującym za czyn z art. 286 § 1 k.k., popełniony w dniu 03.02.2010 roku, na karę 10 miesięcy ograniczenia wolności z wykonywaniem prac społecznych w rozmiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym,

i w ich miejsce wymierzono skazanej karę łączną w rozmiarze 1 (jednego) roku i 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności.

2.na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. połączono kary grzywny orzeczone wobec skazanej A. Z. wyrokami:

-Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 16.03.2010 roku o sygn. akt II K 31/10, w wysokości 40 stawek po 10 złotych,

-Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 31.03.2010 roku o sygn. akt VI K 356/10, w wysokości 20 stawek po 20 złotych,

-Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 12.04.2010 roku o sygn. akt II K 87/10, w wysokości 40 stawek po 20 złotych,

i w ich miejsce wymierzono skazanej karę łączną grzywny w rozmiarze 80 (osiemdziesięciu) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 20 (dwudziestu) złotych.

3.pozostałe rozstrzygnięcia połączonych wyroków pozostawiono do odrębnego wykonania.

4.na podstawie art. 572 k.p.k. umorzono postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego obejmującego skazanie wyrokami:

-Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 14.03.2008 roku w sprawie o sygn. akt II K 46/08, za czyn z art. 297 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k., popełniony w dniu 09.08.2007 roku, na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na 3 lata, grzywnę 50 stawek po 10 złotych, przy czym postanowieniem z dnia 12.05.2010 roku, zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności,

-Sądu Rejonowego w Mogilnie z dnia 15.09.2010 roku w sprawie o sygn. akt II K 124/10, za czyn z art. 286 § 1 k.k., popełniony w dniu 24.09.2009 roku na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na 2 lata, grzywnę 30 stawek po 10 złotych,

-Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 19.10.2011 roku w sprawie o sygn. akt II K 219/11, za czyn z art. 286 § 1 k.k., popełniony w dniu 15.10.2010 roku na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności.

5. zwolniono skazaną od zapłaty kosztów sądowych – wydatków związanych z wydaniem wyroku łącznego, obciążając nimi Skarb Państwa.

Od powyższego orzeczenia apelację wniósł obrońca skazanej zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego a mianowicie art. 85 § 1 k.k. poprzez połączenie wyrokiem łącznym kary ograniczenia wolności, orzeczonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Opolu w sprawie VII K 706/10 pomimo, iż kara ta została wykonana poprzez uiszczenie zastępczej kary grzywny,

- rażącą niewspółmierność kary wymierzonej skazanej przy zastosowaniu zasady asperacji, podczas gdy - ze względu na tożsamość przedmiotową czynów, jak również bliską więź czasową ich popełnienia - zasadnym było skorzystanie z zasady pełnej absorpcji,

i wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie łagodniejszej kary łącznej, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd odwoławczy zważył, co następuje:

Apelacja była zasadna w zakresie zarzutu rażącej niewspółmierności wymierzonych kar łącznych, zarówno pozbawienia wolności, jak i grzywny i skutkowała ich obniżeniem.

I.

Na wstępie należy wskazać, iż w przedmiotowym postępowaniu, zainicjowanym wnioskiem obrońcy skazanej, Sąd Rejonowy w Inowrocławiu – działając zgodnie z regułą art. 570 k.p.k. – przedmiotem orzekania uczynił wszystkie, wydane wobec A. Z. a obecnie prawomocne wyroki skazujące. Mimo błędnego określenia w zaskarżonym orzeczeniu (punkt 7 części wstępnej) przez Sąd Rejonowy daty czynu, objętego wyrokiem wydanym w sprawie II K 219/11 (wskazano dzień 15.10.2010 roku, zamiast 15.08.2010 roku) prawidłowo wskazano orzeczenia i kary, które podlegały połączeniu w ramach wyroku łącznego. Tak więc usunięcie powyższego błędu nie skutkowało możliwością innego połączenia kar niż uczyniono to w zaskarżonym wyroku. Brak było również możliwości połączenia kar z ostatnich dwóch wyroków skazujących czyli ze spraw II K 124/10 i II K 219/11. Mimo, iż czyn z późniejszego (aktualnie ostatniego) wyroku został popełniony przed datą wcześniejszego orzeczenia, to jednak dla wyroku w sprawie II K 124/10 „pierwszym” w rozumieniu art. 85 k.k. jest wyrok wydany w sprawie II K 31/10. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2005 roku w sprawie I KZP 36/2004, publ. OSNKW 2005/2 poz. 13, a mającą moc zasady prawnej, zawarty w art. 85 k.k. zwrot „zanim zapadł pierwszy wyrok” odnosi się do pierwszego chronologicznie wyroku, który zapadł przed popełnieniem przez sprawcę kolejnego (lub kolejnych) przestępstwa. Sam fakt, iż z uwagi na orzeczenie w sprawie II K 124/10 kary pozbawienia wolności, której wykonania - wbrew wskazaniom zawartym w uzasadnieniu wyroku (strona 2) - nie zarządzono, nie doszło do połączenia tej kary z wcześniejszymi karami tego rodzaju o charakterze bezwzględnym, nie rodzi to możliwości konstruowania nowego, innego ciągu z naruszeniem zasady „pierwszego” wyroku. I to niezależnie od tego, iż wymierzono ostatnim wyrokiem karę bezwzględną pozbawienia wolności i istniałyby ewidentne przeszkody do wymierzenia kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania także w tym zakresie. Przeszkodą do połączenia kar pozbawienia wolności w sprawach II K 124/10 i II K 219/11 była zasada dot. orzekania kary łącznej w wyroku łącznym a nie zastosowanie tylko do jednej z tych kar instytucji probacyjnej i braku takich, racjonalnie umotywowanych podstaw, w przypadku orzekania kary łącznej.

II.

Niezasadny był zarzut apelującego odnośnie naruszenia reguły wynikającej z art. 85 § 1 k.k. poprzez połączenie, wykonanej już, kary ograniczenia wolności ze sprawy VII K 706/10 z karami pozbawienia wolności. Apelujący z powyższego wywodzi w sposób nieuprawniony skutki niekorzystne dla skazanej. Przede wszystkim, zgodnie z treścią art. 87 k.k., łączeniu podlegają kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności, przy zastosowaniu zasady

przeliczenia określonej tym przepisem. Ponadto wykonanie kary nie jest przeszkodą do takiego rozstrzygnięcia, zgodnie z art. 92 k.k. Nie jest także przeszkodą wykonanie kary w formie zastępczej (vide: orzeczenie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie II AKz 35/09, publ. LEX nr 491190). Oczywiście łączenie kar wykonanych oznacza - z reguły - konieczność zastosowania art. 577 k.p.k. i wskazania, przez sąd I instancji, okresów podlegających zaliczeniu na poczet orzeczonej kary łącznej. Takiego rozstrzygnięcia nie zawarł w swoim wyroku Sąd Rejonowy w Inowrocławiu, ale i nie mógł uczynić tego sąd odwoławczy. Wymaga to bowiem ustaleń, również co do okresu podlegającego zaliczeniu ze sprawy VI K 356/10, w której to kara pozbawienia wolności częściowo została już wykonana w formie dozoru elektronicznego. Orzeczenie takie, tj. wskazujące okresy kar odbytych na poczet kary łącznej, winno zapaść w trybie art. 420 k.p.k. (vide: orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 25 lutego 2008 roku w sprawie II AKa 4/08, publ. LEX nr 399934) a jego podjęcie na etapie rozpoznawania apelacji – niezależnie od braku wymaganych danych - byłoby sprzeczne również z zasadą dwuinstancyjności postępowania (vide: orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 grudnia 2012 roku w sprawie II AKa 438/12, publ. POSAG 2013/1/175-178), skoro na rozstrzygnięcie w tym przedmiocie przysługuje zażalenie.

III.

Zasadny był natomiast zarzut apelującego odnośnie wymierzenia kar łącznych rażąco niewspółmiernych, tj. zbyt surowych, gdyż za takie sąd odwoławczy uznał obie kary. Sąd Rejonowy respektował podstawowe a ustawowo określone warunki co do wymierzenia kary łącznej, wynikające z przepisu art. 85 k.k. Właściwie ustalił granice wymiaru kar łącznych, jednakże przy ich ostatecznym określaniu nie uwzględnił - w sposób wystarczający - okoliczności mających wpływ na ich wymiar. Przedstawiona w części motywacyjnej orzeczenia argumentacja, odnosząca się do przesłanek wymiaru kary, nie może zostać przez sąd odwoławczy zaakceptowana. Przede wszystkim odnosi się ona bardziej do orzekania kar za poszczególne czyny a nie do zasad regulujących proces wymiaru kary łącznej. Oczywiście, że popełnienie dwóch lub więcej przestępstw jest w zasadzie istotnym czynnikiem prognostycznym, przemawiającym za wymierzeniem kary surowszej od wynikającej z dyrektywy pełnej absorpcji. Z drugiej jednak strony, mechaniczne stosowanie zasady pełnej kumulacji kar również nie zasługuje na aprobatę, ponieważ stanowiłoby wyraz formy jedynie odpłaty, częstokroć – jak w tym postępowaniu - nieusprawiedliwionej realiami sprawy i cechami sprawcy. Choć jest oczywiste, że orzeczenie kary łącznej nie musi przynosić skazanemu korzyści, to znaczy wymierzenia kary łącznej w wymiarze niższym od arytmetycznej sumy poszczególnych kar, to jednak wysokość tak ustalonej kary łącznej może być a nawet i powinna być obniżona, gdyby kara taka nie była w danym przypadku celowa.

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy wymierzył karę łączną roku i ośmiu miesięcy pozbawienia wolności w sytuacji jej granic od 10 miesięcy do dwóch lat i pięciu miesięcy. Doszło więc do złagodzenia kar wymiarem kary łącznej lecz sąd odwoławczy uznał to za niewystarczające. Konieczność dalszego złagodzenia kar łącznych pozbawienia wolności i grzywny wynikała z tożsamości przedmiotu ochrony odnośnie wszystkich czynów, tożsamości kwalifikacji prawnej i podobnego sposobu działania, niewielkich kwot wyrządzonych szkód oraz bliskości czasowej wszystkich przestępstw. Ponadto uwzględniono młody wiek skazanej, pozytywną opinię jednostki penitencjarnej oraz fakt, iż konieczność odbycia kary pozbawienia wolności w formie bezwzględnej wynikała z zarządzenia jej wykonania. Powyższe winno skutkować obniżeniem kary łącznej pozbawienia wolności w większym rozmiarze niż uczynił to Sąd Rejonowy w Inowrocławiu.

Jednocześnie nie znaleziono racjonalnych podstaw aby zastosować - wnioskowaną przez apelującego – zasadę pełnej absorpcji a tym samym wymierzyć karę w minimalnej, dopuszczalnej art. 86 § 1 k.k., wysokości. Byłoby to sprzeczne z zasadami wymierzania kary łącznej, tj. koniecznością uwzględnienia także wielokrotnej karalności sądowej, również poza zakresem połączenia; nagannym zachowaniem skazanej po wydaniu wyroków a skutkującym zarządzeniem wykonania wcześniej warunkowo zawieszonych kar pozbawienia wolności. Przeważa pogląd, podzielany przez sąd orzekający w sprawie, że wymierzenie kary łącznej na zasadzie absorpcji pełnej możliwe jest wtedy, gdy pomiędzy zbiegającymi się przestępstwami zachodzi ścisły związek podmiotowy, przedmiotowy, jak i czasowy. W ocenie sądu, możliwość orzeczenia kary łącznej na wnioskowanej zasadzie absorpcji odnośnie czasu popełnienia przestępstw, należy rozważać w szczególności w sytuacji uznania przez sąd, że czyny przestępne w wypadku ewentualnego

jednoczesnego sądenia powinny być ocenione w ramach konstrukcji przestępstwa ciągłego (art. 12 k.k.), bądź jeśli granica pomiędzy realnym a pomijalnym zbiegiem przestępstw nie jest zbyt wyraźna. Możliwe jest ponadto, gdy z dwóch lub więcej pozostających w zbiegu czynów przestępnych jeden dominuje w ocenie całości zdarzenia. Taka sytuacja w przedmiotowej sprawie nie zaistniała.

IV.

Wobec powyższego zmieniono zaskarżony wyrok łagodząc orzeczoną karę łączną pozbawienia wolności do jednego roku i dwóch miesięcy oraz łagodząc orzeczoną karę łączną grzywny poprzez określenie stawki dziennej na kwotę 10 złotych. Odnośnie kary grzywny, rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 2 zaskarżonego wyroku, jest sprzeczne nawet i z argumentacją Sądu Rejonowego o braku konieczności zastosowania zasady kumulacji. Sąd Rejonowy połączył bowiem trzy kary grzywny w wysokościach po przeliczeniu: 400 złotych, 400 złotych i 800 złotych, orzekając karę 1.600 złotych czyli de facto stosując zasadę kumulacji. Zarówno wcześniej wskazane okoliczności, jak i również aktualna sytuacja materialna skazanej, wynikająca także z odbywania kar pozbawienia wolności nakazywała zastosowanie najniższej z poszczególnych stawek dziennych, tj. w wymiarze 10 złotych.

Zdaniem Sądu Okręgowego wymierzone przez sąd odwoławczy kary i ich dolegliwość, będą spełniać wszystkie nałożone przez ustawodawcę funkcje. W ten sposób zostaną osiągnięte także cele zapobiegawcze i wychowawcze, dostarczy to skazanej dodatkowej motywacji do zmiany postępowania w przyszłości, skłoni ją do przestrzegania społecznie akceptowanych norm postępowania, jak również rozstrzygnięcie uwzględni potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, wpływając na przekonanie, że przestępstwo nie uchodzi bezkarnie, a przeciwnie spotyka się ze sprawiedliwą, efektywnie wykonaną karą a instytucja kary łącznej to także realizacja zasady racjonalności polityki karnej. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymano w mocy, wydatkami za postępowanie odwoławcze obciążając Skarb Państwa.